

DOI 10.31558/2519-2949.2018.3.12

УДК: 323.21(477)

*Чальцева О. М., Донецький національний університет імені Василя Стуса***ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ДЕТЕРМІНАЦІЙНИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

В Україні формується особлива, унікальна національна модель публічної політики зі своїми специфічними рисами, яка орієнтується на узагальнену деліберативну нормативно-типову модель, що у зв'язку з проходженням складного процесу адаптації до українських реалій ще недостатньо розвинена і суперечлива як за формою, так і за змістом.

Змістове наповнення будь-якої національної моделі публічної політики залежить від: політичного режиму держави, рівня стабільності системи, ступеня розвиненості публічних інститутів, системи публічного управління.

Еволюція політичного режиму в Україні і трансформація політичної системи в цілому, створюють специфічні інституціональні рамки для дій публічних акторів, умови для інформаційно-дискурсивного простору та системи публічного управління.

В Україні спостерігається одночасний прояв двох протилежних тенденцій – інституціоналізації і деінституціоналізації соціально-політичних структур. З одного боку, відбувається поява нових інститутів і організацій на всіх рівнях політичної системи, з іншого боку спостерігається поступове руйнування старих інститутів і практик взаємодії.

Інституціональна специфіка, яка визначає траєкторію розвитку публічної політики в Україні, є також результатом вибору нових і адаптації традиційних інститутів управління.

Формальний інституціональний каркас України знаходиться в постійній правовій змінюваності, піддаючись корекції з боку правлячої еліти, представленої політико-економічними та регіональними структурами, які діють відповідно до логіки політичного моменту.

Об'єктивним наслідком інституціональної невизначеності є низька ефективність політики та криза легітимності політичної влади в політичній системі України

Ключові слова: *публічна політика, інститути, інституціоналізація, політичний режим, публічне управління, політична система.*

Змістове наповнення будь-якої національної моделі публічної політики залежить від наступних характеристик: **1) політичного режиму держави**, що розглядається, який визначає інституціональний каркас розвитку системи; **2) рівня стабільності системи**, тобто наскільки політична система стабільна або знаходиться в стані трансформації, остання обставина має особливе значення для аналізу публічної політики держав, які знаходяться в процесі переходу до нової моделі свого політичного розвитку; **3) ступеня розвиненості публічних інститутів**, їх законодавче оформлення і практична діяльність в політичному просторі; **4) системи публічного управління**, в якій формується курс розвитку системи і існує інституціоналізований комплекс каналів взаємодії між акторами політичного процесу, що впливають на прийняття політичних рішень. Від заданих характеристик буде залежати те, наскільки публічна політика відповідає сучасним глобальним трендам і практиці адміністрування та управління з якісно новим рівнем громадянської участі в здійсненні функцій співуправління державою.

Кожна демократична система має свій набір національних складових владних відносин, інститутів, особливостей формування стратегії розвитку і політико-ідеологічних цінностей. Проте, загальною обставиною для всіх держав є зв'язок між режимом політичної системи і характером публічної політики. Політична система з притаманним їй режимом визначає характер і направленість публічної політики, а остання змушує проводити модифікацію структурних компонентів системи. Отже, змістова характеристика публічної політики залежить від того наскільки політичний режим держави дає ресурсну можливість суб'єктам політичного процесу виражати свої інтереси і впливати на прийняття загальнозначущих рішень.

В умовах демократичного режиму публічна політика має свої сутнісні характеристики інституціонального і практичного плану, але головною її особливістю є субсидіарний, консенсусний і діалоговий характер, консолідує роль інститутів і опора на ліберально-демократичну ідею. Демократична нормативно-типова модель в публічній політиці передбачає не тільки існування, але і

якісний розвиток: 1) громадянського суспільства, в тому числі і його організаційних інститутів, що впливають на громадське управління і одночасно здійснюють контрольно-обмежувальні функції стосовно держави; 2) широкого інформаційно-дискурсивного простору, в якому різноманітні диференційовані інтереси акторів узгоджуються в єдину позицію щодо вирішення значущих питань; 3) системи публічного управління, в якій формується в рамках деліберативного процесу політичний курс і існує комплекс каналів громадської участі в прийнятті публічних рішень. Баланс виділених нормативних констант в публічній політиці дозволяє забезпечувати практику демократичного управління з якісним рівнем громадянської участі в здійсненні управлінських функцій держави [1, с.84].

Демократичні держави з їх варіантами публічної політики стали свого роду орієнтирами для країн, які розпочали перехід до нових політичних систем. Процес запозичення ефективних західних «ліберальних» моделей політики не є механічним, він проходить адаптацію до національних політичних реалій держави, яка запозичує цей досвід. Досить часто відбувається дискредитація цих моделей, у гіршому випадку імпорту західної моделі може привести до виникнення так званої «гібридної держави», яка характеризується слабкою керованістю, конфліктністю і постійним впливом на свій суверенітет як ззовні, так і зсередини. У науковій літературі щодо таких політичних систем застосовують термін «недостатні держави» або «неспроможні держави», які за різних економічних, політичних, соціальних причин виявились нездатними сформувати нові і адаптувати традиційні інститути в умовах трансформаційного періоду. В таких країнах публічна політика не може повноцінно розвиватись, соціально-політичні актори не проявляють себе як самостійні суб'єкти і фактично не мають впливу на політичне життя країни.

Еволюція політичного режиму в Україні і трансформація політичної системи в цілому, створюють специфічні інституціональні рамки для дій публічних акторів, умови для інформаційно-дискурсивного простору та системи публічного управління. Дослідники інституціональної моделі української держави Н. Паніна та Є. Головаха стверджують, що її особливість полягає в існуванні **подвійної інституціональної системи**, яка передбачає інституціональний простір, у межах якого діють і старі, і нові інститути. Така амбівалентність проявилася в масовій згоді жити в такому інституціональному просторі, де легальність забезпечується самим фактом узаконеного існування нових інститутів, а легітимність – збереженням мімікриваних старих інститутів, які зберігають традиційну регулятивну функцію і спираються на збережені елементи соціальної інфраструктури, старі соціальні позиції і ролі приписи [1].

З одного боку, на початку 90-х така інституціональна система забезпечувала своїм суперечливим співіснуванням наявність всіх необхідних для соціальної інтеграції та стабільності атрибутів інституціональності [3].

Але з іншого боку, такий стан справ не міг не сприяти еволюції суспільства і переходу системи в якісно інший стан. Подвійна інституціоналізація – феномен тимчасовий і явно гальмує процес демократичної трансформації суспільства. Він створює рольову, нормативну та інфраструктурну переобтяженість інституціонального простору і постійно відтворює відчуття соціальної безпорадності і незадоволеності соціальним становищем у більшості людей [4].

Дана об'єктивність в зв'язку з історичними причинами інституціональної подвійності є свідченням того, що українська держава з моменту незалежності перебуває в умовах інституціональної невизначеності і системної ліміальності, потрапивши в «інституціональну пастку», що неминуче призводить до наростання соціальної напруженості в державі, періодично до масштабних громадських протестів (2004 р., 2013-2014 рр.) і в цілому до нестабільності системи. Стан «лихоліття» в якому опинилася інституціональна система України, на думку А. Зоткіна пояснювався тим, що становлення нових інститутів і ліквідація старих гальмувалися як з боку держави, правлячих еліт, так і з боку суспільства, і тому мали обоюсторонній характер [5].

Унаслідок виниклої інституціональної невизначеності в умовах зміни режимності в Україні виник так званий «безформний плюралізм» [6], що характеризується високим рівнем фрагментації еліт, частою змінюваністю кабінетів міністрів, високим рівнем конфліктності в системі влади, що дозволяються шляхом «каральних угод» (домінуючий актор визначає стратегію при обмеженій можливості підлеглих акторів впливати на неї) [7, с.83].

Спроба вийти з «лихоліття» була зроблена в 2004 році, коли на повторних президентських виборах після оголошення недейсними підсумків другого туру в силу масових фальсифікацій на підтримку провладного кандидата В. Януковича, переміг представник опозиційних сил В. Ющенко. З цього моменту український режим, зберігаючи як і раніше високий рівень нестабільності, почав

розвиватися в рамках «боротьби за правилами» (інституціонального компромісу), рухаючись в напрямку демократичних перетворень. Однак, невдача у реформуванні системи, низька результативність змін і стабільно висока конфліктність між елітарними групами не змогли легітимізувати цей процес, що призвело до повернення України в стан «аморфного плюралізму» і як і раніше інституціональної невизначеності [8].

Процес гальмування інституціональних перетворень був знову перерваний в результаті Революції Гідності у 2013-2014 рр., яка на думку В. Степаненка, стала фактором деінституціоналізації пострадянського соціального порядку [9].

Розпочатий новий етап конструювання інституціонального дизайну отримав характер двобічності, що включає вже не тільки владних акторів, які забезпечують ієрархічну траєкторію «згори – вниз», але й активно інституціоналізується і починаюче проявляти себе як повноцінний актор публічної політики громадянське суспільство, яке діє за траєкторії «знизу – вгору».

Однак, на тлі змін показників громадського сектора в цілому темпи змін якості інститутів залишилися попередні або погіршилися. Так за даними Інноваційного індексу в 2015 р. Україна за рівнем розвитку інститутів мала в рейтингу 98 місце, незважаючи на сплеск інституціональної активності громадського сектору після протестів 2013-2014 гг. Ситуація не змінилася в кращу сторону і в 2016 р., в інституціональному рейтингу вона опустилася на 101 місце. Для порівняння Польща на 32 місці, Великобританія на 13 [10].

Причини такої результативності якості інститутів пояснюються специфікою інституціонального реформування в Україні, яке відрізняється складністю здійснення, недостатністю ресурсів, історичною спадщиною радянської системи управління, гальмуванням з боку політичних акторів зі створення нових інститутів, слабкістю регуляторних функцій системи. У підсумку, ми бачимо одночасний прояв двох протилежних тенденцій – інституціоналізації і деінституціоналізації соціально-політичних структур. З одного боку, відбувається поява нових інститутів і організацій на всіх рівнях системи, з іншого боку спостерігається поступове руйнування старих інститутів і практик взаємодії. У зв'язку з цим О. Носова звертає увагу ще на одну особливість інституціональної розбудови України, яка полягає у створенні розриву між реально функціонуючими і повторно створюваними інститутами [11, с. 24]. Українська держава, перебуваючи у процесі трансформації, опинилася перед проблемою забезпечення сумісності впроваджуваних інститутів і вже існуючих, яка проявляється в тому, що традиційні інститути (держава, партії) не виконують функції політичних суб'єктів, що персоніфікують інтереси суспільства в цілому і його окремих груп, а нові інститути ще не ефективні в сучасних умовах і знаходяться в стадії становлення. Показовими в цьому сенсі є дані соціологів стосовно ставлення громадян до розбудови інститутів в Україні за 25 років її незалежності. Цілком успішною розбудову інститутів вважають лише 2,7% громадян, переважно успішною – 21,2%, переважно неуспішною – 30,6%, цілком неуспішною – 21,9% [12].

Інституціональне перетворення залишається однією з головних проблем для країн, що знаходяться в умовах перехідного стану, в тому числі і для України. На думку ряду вчених, історія провалів і успіхів трансформаційного періоду постає аж ніяк не як історія послідовних (успішних) і непослідовних (невдалих) реформ, а як здатність системи зберегти дієздатні інститути і сформувані нові ефективні інституціональні моделі [13].

Інституціональна специфіка, яка визначає траєкторію розвитку публічної політики в Україні, є також результатом вибору нових і адаптації традиційних інститутів управління. Тема вибору формальних політичних інститутів в перехідних державах є однією з найпопулярніших у дослідників. Як справедливо зауважив В. Рейсінгер, природа інститутів і їх взаємини впливають на політичне життя в країні і ефективність діяльності уряду. Тому ті, хто здійснює вибір демократичних політичних інститутів, повинні подбати про те, щоб ці інститути стабілізували політику, примиряли і узгоджували протилежні інтереси і вимоги учасників політичного процесу, підтримували рівень легітимності з боку громадян [14, с. 99]. Успішність вибору демократичних інститутів є результатом реформування систем в умовах переходу, яке передбачає визначення перспективної траєкторії – послідовності інсталяції демократичних інститутів, які відповідають певним вимогам і тому мають високі шанси на ефективність в публічному полі.

Український випадок в цьому сенсі є показовим прикладом того, як вибір формальних інститутів на початковому етапі перехідного періоду здійснювався в умовах «законодавчий паралічу» (Х. Лінц), який постійно призводив до політичних криз, вийти з яких Україна ще досі не змогла, а також впливав на публічний простір, який змінювався відповідно до політичної

кон'юнктури в системі влади. В таких умовах реалізувати та легітимізувати політичний курс держави дуже складно, навіть якщо він формально оформлений і презентований суспільству.

Перший вибір державних інститутів в незалежній Україні був здійснений з орієнтацією на вже існуючі зразки демократичних систем та форм публічної влади. Формально все відповідало цим зразкам і оформленню інституціонального дизайну поліцентричної публічної політики: становлення ринкової економіки та громадянського суспільства, формування законодавчої, виконавчої, гілок судової влади, інституту президенства, парламентаризму, багатопартійної системи та ін. Однак, практика показала, що консолідуючим фактором публічної політики українські владні інститути за цей час так і не змогли стати. Показником в цьому сенсі являється вибір форми державного правління в Україні. Дискусії політиків та політичних експертів стосовно найбільш демократичної і вдалої для України форми правління ведуться весь період її незалежного існування, особливо загострюючись напередодні чергових або позачергових політичних виборів. Перша форма правління згідно Конституції України 1996 р. була обрана «змішана» (президентсько-парламентська) з широкими повноваженнями президента. Запозичення «французького» інституціонального зразка було типовим для республік колишнього СРСР, де спостерігалась відсутність традицій парламентаризму та суттєва роль лідерів. Централізована та ієрархічна система управління та досвід радянського адміністративно-командного керівництва («влади над») збудували в Україні, як і на більшій частині пострадянського простору, зразок формально демократичного, а в реальності централізовано-командного керівництва, який отримав назву «керованої демократії». Одночасно в 90-ті роки починає формуватися та закріплюватися за визначенням Р. Даля політичний режим «конкурентної олігархії» [15]. До початку 2000-х український олігархат під крилом інституту влади знайшов відносно самостійну позицію і сам став державною владою, диктуючи цієї інституції вже свої умови [16].

Український клас, як головний суб'єкт формування політичного курсу країни, весь час свого існування в незалежних умовах намагався змінити конституційний порядок переважно неконституційним шляхом у відповідності зі своїми інтересами (регіональними, клановими, груповими та ін.). Так, у 2004 р. в результаті пакетного голосування була прийнята політична реформа, згідно до якої українська форма правління стала парламентсько-президентською. Частково були обмежені повноваження президента, розширені можливості парламенту, виборча система стала пропорційною. Однак, на той час конституційна реформа не вирішила, а лише поглибила протиріччя в системі влади. В результаті в період президентства В. А. Ющенка 2005-2009 рр. ми спостерігали збереження конфліктності між гілками влади, домінування принципу «переможець отримує все», постійну зміну правил гри між політичними акторами, вільне трактування конституції, послаблену та нелегітимну президентську вертикаль влади, обмежену президентом і парламентом діяльність уряду, фактичну відсутність роботи Конституційного Суду.

Після президентських виборів 2010 р. знов «актуальним» постало питання про зміну форми державного правління, що і відбулося неконституційним шляхом у жовтні 2010 р., коли була скасована політична реформа 2004 р. і країна повернулася до конституції 1996 р., яка передбачала більш широкі повноваження президента і скорочення повноважень парламенту. В цей час укріплювалась вертикаль влади, яка була зосереджена переважно в руках однієї політичної провладної сили, політична опозиція практично не впливала на політичні рішення, Конституційний Суд контролювався «згори».

2014 р. був роком турбулентності для України, яка в результаті Євромайдану (Револуції Гідності) отримала нове керівництво і зіткнулась з агресією Російської Федерації, яка анексувала Крим та розв'язала на території Донбасу війну. В умовах глибокої політичної кризи 21 лютого 2014 р. знову були внесені зміни в Конституцію України («Про відновлення дії окремих положень Конституції України») [17] і була повернута парламентсько-президентська форма правління, залишивши питання про реформування системи управління відкритим.

Таким чином, пошук оптимальної політико-управлінської моделі держави в Україні нагадує п'єсу з постійно змінюваним складом акторів і незавершеним сценарієм, коли режисер регулярно його переписує з урахуванням нових обставин, але при цьому не сильно бере до уваги попередні сценарії і не має точного уявлення про фінал.

Паралельно неодноразово змінювалася і система виборчого права в Україні. Так, вибори до Верховної Ради в 1994 р. відбувалися за мажоритарною системою абсолютної більшості, в 1997 р. новий закон запровадив вибори за паралельною змішаною системою з 4% виборчим бар'єром, в 2004 р. була прийнята пропорційна система з 3% виборчим бар'єром, в 2007 р. вибори

також проводилися за пропорційною системою із закритими списками, але без імперативного мандата і з обов'язковим показником явки в 50%. Підготовка до виборів 2019 р. також вплине на зміну виборчого законодавства відповідно до нових потреб системи та інтересів політичних сил.

Реформування системи управління державою і зміна конституційних норм щодо всіх гілок влади в Україні триває відповідно до вже нових зовнішніх і внутрішніх викликів. При цьому, важливо відзначити, що владна еліта на кожному етапі здійснювала всі конституційні зміни не публічно, демонструючи фактичне ігнорування суспільством з даного питання. Хоча спроби публічного дискурсу про майбутню конституційну устрій України були зроблені при президентах Л. Кучмі і В. Ющенко, але вони здійснювалися під контролем влади і носили явно імітаційний характер.

Таким чином, формальний інституціональний каркас України знаходиться в постійній правовій змінюваності, піддаючись корекції з боку правлячої еліти, представленої політико-економічними та регіональними структурами, які діють відповідно до логіки політичного моменту. Таким чином, уповільнений і нерівномірний розвиток процесу інституціоналізації в Україні з моменту її незалежності вплинув на якість інститутів в умовах зміни політичного режиму і збереженню високого конфліктного потенціалу в системі.

Об'єктивним наслідком інституціональної невизначеності є низька ефективність політики та криза легітимності політичної влади в політичній системі України. В якості підтвердження останнього ми можемо спостерігати стабільно низькі показники кредиту довіри до ключових інститутів політичної системи за весь період незалежного існування. Так, за даними соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України в період з 1994-2013 рр. рівень довіри президенту, як ключовому персоніфікованому інституту за цей час коливався в коридорі від 7% до 32%. У 1998 р. і 2013 р. були зафіксовані найнижчі показники – 7% і 8,7%, найвищий у 2005 р. – 32,7%. В той же час найвищий рівень недовіри даному інституту був у 2013 р. – 66,9%, нижчий рівень недовіри у 2005 р. відповідно 19,7%. Також соціологи в досліджуваній період фіксували низький рівень довіри до представницького колективного інституту влади парламенту. У 1994 р. довіряли Верховній Раді України лише 9,7%, у 2005 – 28,5%, а у 2013 – 4,6%. Критично низькі показники довіри також у виконавчого інституту влади, українського Уряду: в 1994 р. – 11,4%, у 2000 р. – 13,7%, у 2005 р. – 36,6%, у 2013 – 8,1%. [18, с. 479].

Окремо необхідно відзначити ставлення українців до діяльності місцевих органів влади. Рівень довіри до цього інституту у громадян взагалі не перевищував 20,1% (2005 р.). У 2002 р. місцевим органам довіряли 14,3%, у 2013 р. показники майже не змінилися – 13,8%. Недовіра до місцевої влади всі роки була від 40% до майже 60%. Найвищий рівень недовіри був зафіксований у 2013 р. на рівні 59,9%. [19, с. 482].

Політичні партії як посередницький інститут між владою та суспільством за даними соціологічного моніторингу як і інші політичні інституції мали низький баланс довіри до влади: 1994 – 13,9%, 2002 – 32,4%, 2006 – 42,9%, 2010 – 29,9%, 2013 р. – 21%. Хоча варто звернути увагу на те, що це єдиний інститут, де показники довіри досягли більше 40%. [20, с. 485].

Таким чином, в Україні до 2014 р. в цілому домінувала тенденція недовіри абсолютно до всіх владних інститутів на всіх рівнях, що неминуче призвело до глибокої кризи легітимності влади і зростання протестних настроїв в суспільстві. Вихолощений політичний капітал, відсутність зворотнього зв'язку в системі, криза інститутів влади і нездатність еліт до запобігання і регулювання конфліктів у суспільстві вилився в масштабний протест 2013-2014 рр. Необхідність соціально-політичних змін і поповнення кредиту довіри з боку суспільства поставили перед українською елітою нові завдання, що вимагають адекватних часу і наявної ситуації політико-управлінських рішень.

Однак, реформи, які почалися у політичній системі України після Революції Гідності на фоні економічної кризи, війни в Донбасі та внутрішніх проблем в усіх підсистемах, суттєво не вплинули позитивно на баланси рівнів довіри до владних інститутів. За даними соціологів наприкінці 2014 р. в Україні всі інститути, включаючи місцеві та центральні органи влади, ЗМІ, інститути захисту прав та органи безпеки, економічні інститути, мали негативний баланс довіри.

Однак, при всьому негативному ставленні до інститутів політичної влади необхідно звернути увагу на зростаючу довіру до інституту громадянського суспільства і усвідомлення громадянами своєї ролі в політичному процесі. На 2016 р. згідно з дослідженням, проведеним Фондом «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та соціологічною службою Центру Разумкова, позитивний баланс довіри-недовіри мали 6 суспільних інституцій: церква (+29,8%), Збройні Сили

України (+36,3%), Національна Гвардія України – (+28,2) засоби масової інформації України (+4,7%), громадські організації (+8,5%) та волонтерські організації (+44,4%) [21].

Звичайно ще передчасно робити висновки про повноцінну участь громадського сектору в публічному полі політики, але можна з упевненістю констатувати деяку тенденцію поліпшення якості суб'єктності та підвищенню інституціоналізації громадянського суспільства.

Таким чином, публічна політика України, еволюціонуючи в умовах перманентних криз системи, «зависла» в часі інституціональної невизначеності, низькому рівні легітимації владних інститутів, пройшла кілька етапів, на яких відбувалися правові, політичні та соціальні перетворення конструюють національний інституціональний дизайн публічної політики:

1. 1991-2004 рр. – етап становлення, в цей час вона тільки починала формуватися під «наглядом» держави через діяльність громадських об'єднань і конкуруючих партій, роботу парламенту перших скликань, невелику кількість незалежних ЗМІ.

2. 2004-2010 рр. – етап розвитку інститутів публічної політики при домінуючій ролі держави, включення в правову систему законів, які розширюють права публічних акторів, що почалася активізації та інституціоналізації громадянського сектора, який був ще слабо ефективним.

3. 2010-2014 рр. – етап формальної інституціоналізації практик взаємодії між владою та громадянським суспільством, включення України в глобальні структури публічного простору, імплементація нових правових основ публічної політики. Одночасно відбувалося посилення вертикалі влади шляхом повернення до конституції 1996 р., що свідчило про навмисне звуження коридору можливостей для публічного діалогу і обмеження можливостей громадянського сектора впливати на політичний процес. Цей етап був для України періодом імітації публічної політики, яка була обумовлена домінуванням ключових акторів, які використовували владні інститути в своїх цілях.

4. З 2014 р. почався новий етап формування публічної політики, пов'язаний з інституціональним оновленням ролевих функцій традиційних інститутів і появою нових інституцій публічного простору та інституціоналізованих практик взаємовідносин між владою та суспільством.

Бібліографічний список

1. Мирошніченко І.В. Сетевой ландшафт российской публичной политики. Краснодар: Просвещение-Юг, 2013. 295 с.
2. Головаха Е., Панина Н. Основные этапы и тенденции трансформации украинского общества: отперестройки до «оранжевой революции» [Електронний ресурс] // Социология: теория, методы, маркетинг – 2006. – № 3. – Режим доступу: [//www.i-soc.com.ua/institute/03_Golovakha_Panina.pdf](http://www.i-soc.com.ua/institute/03_Golovakha_Panina.pdf)
3. Там само
4. Головаха Е., Панина Н. Постсоветская деинституционализация и становление новых социальных институтов в украинском обществе // Социология: теория, методы, маркетинг. 2001. № 4. С. 5-22.
5. Зоткин А.А. Политический класс украинского общества // Политический класс в современном обществе. М.: Российская политическая энциклопедия (РОССРЭН), 2012. С. 300-319.
6. Carothers T. The End of the Transition Paradigm // Journal of Democracy. – № 1. – P. 5-21
7. Гельман В. Я. Из огня да в полымя? (Динамика постсоветских режимов в сравнительной перспективе) // Полис. Политические исследования. 2007. № 2. С. 81-108. Режим доступу: DOI: <http://dx.doi.org/10.17976/jpps/2007.02.06> 366
8. Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора соціологічних наук 22.00.01 – теорія та історія соціології. К., 2016 36 с.
9. Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index (GII) 2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///D:/Users/Moyo1/Documents/Downloads/gii-full-report-2016-v1.pdf>
10. Носова О. Институциональная система в Украине: проблемы и перспективы развития // Ойкумена. Вып.5. 2007. С.18-29 .
11. Україні – 25: досягнення та поразки (Громадська думка) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/ukraini-25-dosyagnennya-ta-porazki-gromadska-dumka>
12. Полтерович В.М. Стратегии институциональных реформ. Перспективные траектории // Экономика и математические методы. 2006. Т.42. №1. С. 3-18.
13. Рейсингер Д.Л. У. Встановлення та зміцнення демократії /У пошуках правильної парадигми: концептуальні перспективи посткомуністичного переходу у країнах Східної Європи. К. 2003. С. 77-106.
14. Даль Р. Полиархия: участие и оппозиция. М.: Изд. дом Гос. ун-та ВШЭ. 2010. 288с.
15. Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/742-18/paran2#n2>
16. Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг. К.: Інститут соціології НАН України, 2013. 566 с.

17. Там само
18. Там само
19. Там само
20. Там само

21. Дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічної служби Центру Разумкова 2016р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/reformi-v-ukraini-gromadska-dumka-naselennya>

Chaltseva O. M. Institutional deterministic factor of national model's forming of public policy of Ukraine

The special, unique national model of public policy with the specific lines, that is oriented on generalized deliberative normatively-typical model, is formed in Ukraine, that in connection with passing of difficult process of adaptation to Ukrainian realities developed not enough and contradictory both after a form and on maintenance.

The content of any national model of public policy depends on: political regime of the state, level of stability of the system, degree of development of public institutes, system of public management.

Evolution of the political regime in Ukraine and transformation of the political system generally create specific institutional scopes for the actions of public actors, conditions for informatively-discursive space and system of public management.

In Ukraine, there is a simultaneous display of two opposite tendencies – institutionalization and deinstitutionalization of socio-political structures. On the one hand, there is an emergence of new institutes and organizations at all levels of the political system, on the other hand, there is a gradual destruction of old institutes and practices of cooperation.

The institutional specific that determines the trajectory of development of public policy in Ukraine is also the result of the choice of new institutes and adaptation of traditional institutes of management.

The formal institutional framework of Ukraine is in permanent legal variability, succumbing corrections from the side of the ruling elite, which is presented by political and economic and regional structures that operate in accordance with the logic of political moment.

The objective consequences of institutional vagueness are low efficiency of policy and crisis of legitimacy of political power in the political system of Ukraine

Key words: *public policy, institutes, institutionalization, political regime, public management, political system.*